

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oara 12 fl. a treia
oara 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

De ale noastre.

Adeseori s'a zis că țăranul nostru este nepăsător, îndărătnic și pe lângă alte scăderi morale, — aplicat spre beție, de aici tâmpit, ignorant etc. Să știe și aceea, și este foarte natural, că copiii de comun erezesc aplicările spirituale bune, rele, ale părinților. Urmarea ar fi că omul ori cât se va sili a-l scoate din apatia sa, nu poate eși la liman, și orice încercare de a-l ridica la-o stare mai bună, sunt și vor rămânea opintiri deșerte.

Dacă am lua de adevărate presupunerile acestea, ar trebui din capul locului să desperăm de soarta viitoare a poporului nostru, de starea școlilor și a pruncilor noștri, atunci nu ni-ar rămânea alta, decât plecând capul asemenea dobitoacelor necuvântătoare, să așteptăm minutul, în carele stăpânul să ne înjuge, ori să ne conducă la tăietoare, — cu alte cuvinte să capitulăm. Har Domnului! lucrul în realitate nu stă tocmai astfel. Presupunerile și concluziunile de mai sus provin sau din intențiune rea, făcute cu scop de-a ne compromite înaintea străinilor, sau din micimea de suflet a unor oameni, ce și-au pierdut orice credință de bine, și dedați a vedea pururea numai partea cea rea a lucrurilor.

Nici vorbă — sunt multe comune și ținuturi, în cari viciile și scăderile sus amintite se află în măsură mai mare sau mai mică.

Sunt comune (mai ales pe Câmpie), în cari poporul prin patima beției, îndărătniciei, lenei, scapată mereu, sărăcește și degenerază văzând cu ochii. În comunele acestea toate învățăturile celea bune, sfaturile folositoare a preoților, toată conlucrarea învățătorilor rămân fără nici un rezultat. Pentru că în cazu-

rile acestea cauza răului zace ascunsă, de multe ori în starea cea desperată a poporului provenită din mizerie, sau în referințele sociale ale lui, cu naționalități și confesiuni deosebite, mai ales în comunele mestecate, și de multe ori chiar și în apropierea orașelor cu populație coruptă și decăzută.

Imprejurările acestea însă sunt cazuri singuraticice, putem zice excepțiuni, dela cari nu putem face concluziune la starea generală a poporului.

Partea cea mai mare a sâtenilor noștri e sănătoasă, trează, din fire cu multe aplicări bune și morale, un element destoinic, iubitor de ordine, harnic și muncitor.

Cine a petrecut cevași timp la sate între țăranii noștri și n'a pregătit atâta osteneală de a-le studia viața, ocupațiunile și modul lor de cugetare, trebuie să recunoască aceasta. În ceea ce privește istețimea, agerimea și capacitatea lui, cu un cuvânt, a însușirilor ce-l fac apt spre instruire și o creștere mai superioară și serioasă, nu stă cu nimic îndărăptul altor națiuni conlucitoare. Și de-ar fi avut fericirea a se bucura în trecut de razele luminei și ale culturii, de sigur că, astăzi ar avea altă soartă și alt mod de cugetare.

Indărătnicia și conservatismul tață de înnoiri și reforme de tot soiul, nu se pot cualifica de viciu, — au fost și sunt încă pentru dânsul un principiu filozofic de viață, un mijloc de prevedere și de conservare, nu numai a obiceiurilor părintești, ci și al limbei și al naționalității lui.

Cu toate acestea, cât ce se clarifică în privința unui lucru, și se convinge despre folosul ori bunătatea lui, îndată se arată aplicat și voios a introduce înnoiri și reforme în deprinderile erezite.

Sunt nenumărate exemple, unde sâtenii, cu câțiva ani mai înainte nici nu vreau să audă de reforme în modul de lucrare a pământului, nobilitarea raselor de vite etc., nici nu vreau să auză de școală, de sădirea pomilor; nici nu-și puteau închipui cum s'ar putea face vre-un sfat altundeva, decât în crișmă — unde se îmbătau, se certau, din cari de comun urmau încăierări, bătăi și omoruri. Sate vestite în demoralizare, cu locuitori bețivi, leneși, acațioși, bătăuși, astăzi prin nizuința unor preoți înțelepți și prin conlucrarea eminentă a învățătorilor au devenit locașe ale păcii, cu locuitori activi, trezi, deștepți, iubitori de ordine, morali și în o stare materială îmbucurătoare.

Nu sunt acestea dovezi de ajuns, că starea morală a poporului nostru pe lângă toate scăderile drepte și nedrepte, ce i-se impută totuși nu e desperată? Ce privește pruncii, cine n'a putut observa, câtă istețime, câtă agerime manifestează? Asămănați-i cu orice copii dela orașe, sau de alte naționalități, și vedeți de este deosebire între ei; și că deosebirea aceasta în defavurul cărora e?

Este cu totul ilegală și neîndreptățită plângerea și scuza aceea a fraților învățători, că: sunt cu mult mai inferiori în orice privință pruncii țăranilor noștri, decât cei dela orașe și de alte naționalități și că pricina neprogresului ar zăcea în această împrejurare.

Rar trebuie să fie învățătorul, care punându-și în gând să ajungă la ceva cu pruncii lui, și dezvoltându-și toată energia în direcțiunea aceea, să se fi amăgit și să fi rămas nemulțămît de progresul făcut cu ei.

Dacă e lipsă să aducem exemple în privința aceasta, avem nenumărate. Și anume: Sunt o mulțime de comune astăzi, unde în scurt

timp, prin zelul învățătorilor bravi avem coruri de copii și juni, atât de frumoase, încât te încântă și uimesc.

Avem comune, în cari băieți sub 12 ani și-au câștigat atâta dexteritate și eleganță în scriere, în desemn, în deprinderile sale, încât ei ar face onoare ori cărei școli medii.

Avem cazuri și despre progresul arătat în celelalte obiecte de învățământ, teoretice și practice ale școlilor populare.

Oare putea-s'ar ajunge succesele acestea îmbucurătoare, dacă pruncii (românașii noștri) nu ar avea inteligența și însușirile spirituale recerute? Dacă ei nu ar fi trezi, deștepți și capabili de civilizare.

De sigur că nu!

La lucru numai, cu puteri unite și credință în Dumnezeu.

Fie chiar putred mărul, după zisa poetului, și fără modru de curățire, sunt vii încă simburii din el!

Mihail Hurducaciu
învățător.

Corespondințe.

Adunarea poporală din Diciosânmărtin.

— Dela corespondentul nostru. —

Duminecă în 29 Octobrie a. e. s'a ținut în Diciosânmărtin o foarte reușită adunare poporală a aderenților partidului național

român. La adunare au luat parte peste 2000 de oameni: domni, domne și țărani din comitatul Târnavei mici; pentru buna reușita adunării a lucrat cu zel vrednic de laudă un comitet din inteligenți români din Diciosânmărtin.

La orele 11 au sosit cu trenul membrii comitetului central al partidului național român: Dr. Teodor Mihali, Dr. Vasile Lucaciu, Vasile Damian, Dr. Ștefan C. Pop, Dr. Ales. Vaida-Voevod și Dr. Iuliu Maniu, cari au fost așteptați la gară de o mulțime de cârturari și popor veniți la adunare și au fost salutați în numele românilor din comitat de către dl. S. Călușiu președintele clubului comitatens român, căruia i-a răspuns în numele comitetului central dl. Dr. Teodor Mihali. În dosul gărei apoi protopopul Laurențiu Pascu li salută în numele poporului răspunzându-i părintele Dr. Vasile Lucaciu apariția căruia stărnește valuri de însuflețire în popor.

Apoi am plecat cu toți la locul adunării în curtea hotelului „Nemzeti“. Aici după ce au fost invitați fruntașii la adunare, la propunerea dlui protopop Pascu a fost ales de președinte al adunării veteranul luptător român din acelea părți: dl. avocat Simeon Călușiu. Dsa deschide adunarea prin un foarte însuflețit discurs expunând gravaminele poporului român și că apoi cuvântul dlui Dr. Teodor Mihali președintele clubului parlamentar al naționalităților. Dsa după ce mulțumește celor adunați pentru manifestația de simpatie ce li-s'a făcut fruntașilor, expune în un discurs mai lung unele puncte ale programului partidului național în legătură cu situația politică a țării. Polemizează cu contele Tisza, care în darea de seamă ce-a făcut-o în zilele trecute la Arad a enunțat: că sporirea armatei maghiare e de lipsă și pentru aceea, ca guvernele ungurești să

poată face o politică mai efectivă față de naționalități. Combate cu toată energia și cu indignare această părere a dlui Tisza, între aplausele poporului adunat.

Urmează la cuvânt părintele Dr. Vasile Lucaciu care într'un splendid discurs vorbește despre cultura națională și în deosebi despre școala românească, enunțând ca o dreaptă pretenziune a noastră: e universitate românească. Poporul a ascultat cu multă plăcere frumoasa vorbire și a aplaudat cu mare însuflețire pe părintele Lucaciu, pe care unii țărani îl cunoșteau dela procesul memorandumului.

Au vorbit apoi dnii: Dr. Ales. Vaida-Voevod despre situația politică, păr. Vasile Damian despre drepturile limbii românești, dl. Dr. Romul Boila despre votul universal, și țăranul Laurențiu Popa din Lepindea. —

A urmat apoi dl. deputat Dr. Ștefan C. Pop vorbind la situația politică și espunând mai multe pretenziuni juste ale noastre. Frumosul discurs a stărnit valuri de însuflețire în popor, care prin dese aprobări a confirmat că sunt adevărate toate gravaminele expuse de orator. — Șirul discursurilor îl încheie dl. Dr. Iuliu Maniu îndemnând pe cei de față, ca să pună la inimă celea auzite din gura fruntașilor, să țină cu tărie neînfrântă la toate drepturile ce le avem și să lupte cu energie pentru dobândirea aceloră cari ni-se cuvin.

După acestea păr. George Simu protopopul din Ibașfalău propune, iar adunarea primește o moțiune la fel cu celea primite în alte adunări. În fine protopopul Iosif Lita din Iclod vicepreședintele adunării într'un avântat discurs mulțumește fruntașilor, cari au alergat din depărtări mari la aceasta adunare și le promite că cei prezenți vor asculta frumoasele sfaturi pe cari

FOIȚA.

Impresii din munții Giurgeului.

(Continuare și fine).

Nu ne mai deslipim privirile de pe ei! Infrățiți cu cerul, ei revarsă binecuvântările Lui asupra pământului. Apele cari cad din ceriu, din ei izvoresc: de pe coastele lor aleargă, să învesălească câmpiile. Vin de dus din sânul lui Dumnezeu, sunt ficele Lui, și totuși servesc tuturor lipsurilor omenești. Mână morile, poartă pe creastă vapoarele uriașe, dau beutură răcoritoare oamenilor, udă câmpiile, adapă toate ființele. Simbol al cuvântului lui Dumnezeu, care trebuie să se coboare în sufletul omului, să se acomodeze împrejurărilor vieții omenești și să răcorească, curețe, întărească pretutindeni sufletele năcăjite.

Munților dragi! Câte idei nu mi-ați sugerat voi mie! Cum vă voi arăta recunoștința? Vă voi păstra cel dintău locșor în inimă, până voi închide ochii, pentru totdeauna.

La 12 pornim spre casă pe alt drum. Stăborim pe coasta opusă cu înțeleală uititoare. Sărim ca epurii peste trunchii de

brazi, peste smidă, arbuști și ne prindem de crengile de brazi, ca să mai perdem din avântul pornirii tinerești. Câte-odată mergem și de-a berbeleacul, numai și numai să ajungem mai curând în vale. Mărturisesc însă, că asta n'o facem de bună voie, și că injurăm în gând, când ne dăm peste cap, dar gluma celorlalți, râsul lor argințiu, ne face să uităm năcazul, sugrumându-l în suflet, până a nu-și face vânt. În o jumătate de oră suntem jos în Valea Cupașului, care cu voce de sirenă ne invită la odihnă. Bucuros ascultăm de glasul ei fermecător — nu e doară o Circe vicleană și ne așezăm pe un trunchiu lângă malul ei înflorit, mâncând veseli din restul merindei, rămase de curând cu prânzul bogat de pe Lăpuș. Bem apoi câteva pahare de apă rece și haidi frate, pornim iarăși la drum...

Intr'acéa în urma noastră cerul se înouărează. Nori negrii ca cătranul se bolovănesc amenințători deasupra capetelor noastre și tunetul, prevestitorul furtunii, începe să mugească infundat. Ingroziiți o luăm la tălpășiță. Inima ni-se strânge și bate puternic de stă se spargă coșul pieptului. Numai cel ce a văzut cu ochii vre-o furtună în munți, numai el poate pricepe îngrijorarea noastră. După un marș forțat dealungul văii, care s'ar părea că n'are capăt — e lungă de cel puțin 6 kl. — după ce am trecut de atâtea ori peste po-

duri stricate și peste locuri mlaștinoase, cari ș-au lăsat urmă neștearsă pe ghetele noastre — zărim tandem aliquando, cu multă ușurare în suflet, coșul unei fabrici de tăiat scânduri, și de acolo până în fundul văii nu mai e mult. Trecem repede înainte și ajungem la capătul ei, la cheile Bicazului. Dar aci nou năcaz!! Hm!... Câțiva oameni, cari strâng grăbiți pologul, ne spun că prin chei nu poți trece. Toate podurile au fost mânate de puhoiu și picior de om nu poate străbate prin strămtori. Dardanelele Bicazului, chiar și drumul l-a spălat apa de tot. Nu-i prin chei decât stâncă și apă... Ce să facem! Să ne luăm de păr? Sau mai bine să rădem de nenorocul nostru?... Osânda așadară ni-e scrisă. Înainte nu putem merge, ci trebuie să ne resămnăm, ca după atâtea umbriet pe dealuri să mai urcăm doi munți din stânga Cupașul și Bărnadul. Și ș-atunci de abia suntem la marginea satului. Dela piciorul Bărnadului până la locuința păr. Moldovan din Bicz, mai avem de furcă cu drumul rău, stricat aproape de tot de apele mari, cari au băntuit pe aci cu furie oarbă.

Ca câinii ploați începem să urcăm coasta Cupașului, măhniți și scârbiți în adâncul sufletului. Ploaia, care până acuma ne crătașe, începe să-și verse potopul de ape și trebuie să ne învălim bine în mantale să nu fim udați până la piele. Fulgerile ne luminează calea, iar tunetul ne

dânșii le-au dat, — și apoi închide adunarea.

Să dea bunul Dumnezeu, ca sămânța ce s'a aruncat în 29 Octomvrie în Diciosân-martin să aducă roadele așteptate!

Rap.

Patrie, Nație, Religie.

București, 24 Octomvrie 1911.

Patrie, Națiune și Religione! Iată trei cuvinte pe cari ori-ce muritor le învață ale roști și respecta din cea mai fragedă tinerețe. Ele sunt „Troita” muritorilor pe acest pământ!

Românul care de nevoie își părăsește căminul părintesc și pleacă în țări streine, iată ce jalnic și cât de duios își cântă el pribegia prin streini, când în cântecul streinătății esclamă oftând și lacrimând plin de dor și de durere „fie pânea cât de rea, tot mai bine în țeara mea”

Dar crezul lui nu-i complet; el nu ține numai la patria și națiunea lui; treimea aspirațiilor lui în viața pământească numai prin a treia față e întregită, și această față sfântă e legea sau religiunea lui, credința în biserică, credința în Dumnezeu cu care creștinul comunică prin biserică!

Do aceste idei și cuvinte era cuprinsă mintea mea când azi la 9/24 Octomvrie s'a ținut prima liturgie în biserică noastră unită din București, după ce acum s'a terminat și cu pictura ei.

Biserica era altcum gata și sfințită încă dela 6 Decemvrie 1909 și după un timp s'a întrerupt serviciul, pentru a să usca bine zidurile pentru a să putea picta definitiv. Acum s'a făcut sfințirea apei și s'a început liturgia la care a asistat un public ce nu mai încăpea în biserică, și încă mai mulți

români intelectuali ortodoxi decât catolici, cântările le-a executat corul seminaristilor din seminarul rom.-catolic.

Escelenția Sa arhiepiscopul Raymund a ținut o frumoasă predică în limba română, — să știe că înaltpreasfinția Sa este un bun filoromân și un literat cunoscut și în țară și în străinătate.

În predică, și-a arătat satisfacția ce are că a putut da românilor uniți din București o casă de rugăciune proprie al lor, după ritul oriental, și se bucură cu câtă rivnă țin credincioșii români uniți la credința catolică a mamei Roma, sub auspiciile căreia neamul românesc a fost ocrotit, și din care neam apoi, s'a născut acea pleiadă de luceaferi și conducători ai poporului românesc, cei mai preamăriți în istoria redșteptării acestui neam. Explică frumoasa frescă religioasă de pe pereții bisericii și cu deosebire a sf. Vasile, al cărui nume îl va purta biserică... Probabil că predică înaltpreasfinției Sale va fi publicată în întregime.

Cu această ocaziune, vestește totodată pe credincioșii acestei biserici că Escelenția Sa în bună înțelegere cu Escelenția Sa metropolitul unit din Blaj, l-a ridicat pe părintele paroh dr. I. Bălan la demnitatea de protopop gr.-catolic al românilor uniți, cari în număr de câteva mii sunt în România și cu deosebire în capitala țării.

La intrarea în biserică, de-asupra ușei, să cetește următoarea inscripțiune. „Clăditu-s'a această biserică cu hramul sf. Vasile-pei-mare, în zilele lui Piu X. papa Romei. Carol I. regele României și Raymund Arhiepiscop catolic al Bucureștilor, în anul mântuirii 1909”.

Biserica are un rând de odăjdi în valoare de 1500 franci donați de principele Max de Sacsonia. Remâne acumca și credincioșii uniți sau și alți creștini binevoitori să

completeze zestrea și averea acestei biserici: clopote, școală etc. Altcum avem semne că aceasta sf. Biserică are să primească în viitor donațiuni cari să-i asigure progresul ei cultural și moral religios. Biserica e mai dotdeauna plină, chiar neîncăpătoare. Giamgii nostri (oegarii, cum le ziceți prin Ardeal), nu numai cei uniți, dar și din cei neuniți, mulți vin la aceasta biserică, ei zic că le mai place că „să face slujba ca la noi acasă”, adevă cu predică, fără zgomot și conversație, cum să cam întâmplă pe aici. Biserica e cercetată însă și de mulți ortodoxi de aici, și încă dintre cărturari, chiar mai mulți decât de câtră unii ardeleni uniți, dintre cari unii să cred prea culti ca să meargă la biserică unde n'ar fi toți, la nivelul științei sau poziției lui sociale; alții probabil, sunt pe calea monismului care începe a fi la modă în România, iar alții, și mai ales cei din serviciile statului, să silesc a evita să se dea de uniți ca să nu fie rău văzuți de colgii lor ortodoxi de aici cari, în necunoștință de cauză și de istorie românească, nu prea văd cu ochi buni pe români uniți, mai ales de când cu scandalul procesului dela Sinod și de când trei metropolți și un episcop, unii pentru păcatele lor, alții poate nevinovați, au fost scoși din scaunul lor, și acum acestia puneau vina nenorocirii lor pe propaganda catolică, inclusive pe români uniți, de când acestia și-au clădit biserică lor, crezând că prin aceasta denunțare cu propaganda vor provoca o diversiune în opinia publică care li judecă cu dispreț.

Este adevărat că, dacă este aici un curent rece în contra românilor uniți chiar între acei cu carte mai multă, cari aspiră la fotoliul de ministru — și chiar ași putea cita unul sau și mai multe casuri ca exemplu — sunt însă și oameni culti cu minte limpede, și profesori cari, cum mi-s'a spus, când explică

ține de urit. Concert în toată regula, dragii mei! Și încă ce concert! Când începe să bubue, snetul să lovește de stâncile uriașe ale Termopilelor de chei și produce un zgomot infernal, de crezi că să năruie seriul, să clatină temeliiile tari ale pământului. E vremea, când spiritele infernale părăsesc afunzimile pământului și joacă cu hohot dansurile lor macabre. Văd că soții mei de drum își fac cruce. Imi fac și eu și cugetul zboară spre înălțimile albastre. Cu tot năcazul simt totuși și oarecare mângâiere. Am azistat la o scenă mai înfloritoare a naturii. Am priceput de abia acum, câtă forță elementară rezidă în brațele acestei mame bătrâne, care s'ar părea, că n'are pentru noi decât desmierdări gingașe, alintări și sărutări dulci pe frunte. Cu un cuvânt: am contemplat-o și din lature, mai puțin plăcută, dar nu mai puțin instructivă. Nu zice doar și Scriptura: „Inceputul înțelepciunii, frica Domnului”.

Cu mare greu străbatem peste vârful Cupașului, scoborim iară în vale și urcăm de nou Bărnadul, de unde drumul ne duce deadreptul în Bicaz.

Pe Bărnad locuște o parte a parohienilor păr. Vasile Moldovan din Bicaz: vre-o 9 familii. Ploaia conteni-se și astfel aveam răgaz să mă uit la locuințele lor curate, acuminate în vârf de munte. Oamenii, femeile și copiii, când trecem pe lângă ei, ne salută respectuos. Sigur că

primul, care s'a stabilit aci a fost vre-un fugit din ocne sau prinzioner, fugit din brațele justiției, altcum nu-mi pot închipui cum de s'au refugiat oamenii acestia chiar aci. Îl compățimesc în gând pe sârmanul părinte, care trebuie să urce la praznice și la prohod, până aci. Iarna nu va fi putând străbate sus, decât cu primejdia vieții. Mi-a spus de altcum, că odată a pățit-o, și era mai să-și dea ortul popii. Poate avea mângâierea, că săvârșește în interesul acestor suflete, răscumpărate și ele cu sângele Mântuitorului nostru Isus Hristos adevărată apostolie.

De pe Bărnad scoborim iute în vale și spălându-ne picioarele în râul Bicazului, nu ne oprim până la locuința ospitală a părintelui Moldovan, unde putem să ne bucurăm în sfârșit de odihna mult dorită și să ne desmormim oasele zdruncinate de atâta alergare. Dela 5 dimineța până la 6 seara a fost de ajuns. După cina îmbelșugată, somnul dulce ne cuprinde în brațele sale moi și ne leagă lin, lin, ca pe niște copii dragi.

Blaj, la 9 Iulie n. 1911.

Dr. Al. Nicolăscu,
profesor.

Anecdote despre Pius X.

O damă din Veneția povestește în „Tribuna” câteva interesante anecdote despre Pius X pe vremea când sălășluia în reședință Dogilor.

Cu toată bunătatea și sfințenia Sa Cardinalul Sarto dădea dovezi de-o disciplină nemaipomenită: Dânsul nu admitea ca preoții din dieceza Sa, cum se întâmpla mai înainte, să fumeze în public sau să-și omoare vremea răsimați de teighelele farmaciilor. După ce dăduse acest ordin obrazelor bisericesti, voi să se convingă personal, dacă ordinea Sale sunt respectate vreodată. Avea eparhiei consta în mare parte din imobile și care nu fu mirarea Cardinalului când descoperi, că casele erau închiriate, la persoane care aveau profesii îndoelnice, Aceste tipuri pierdute în umbra ghoseșturilor echivoce, trebuiau să-și iee catrafusele și să se mute iar cardinalul muindu-și buzele într'un pic de irodinie se îndrepta cătră sfințelul anterio ce-l înconjurau: Ați văzut ce fel de târg am ajuns să fac? Ori cărui i-se va întâmpla astfel, care va locui prea mult sus și prea puțin jos!

Zicale turcești.

În casa cu mulți cocoși, se face zicală mai târziu.

elevilor din liceu, actul unirei românilor ardeleni cu biserica catolică a Romei, vorbește cu entuziasm de urmările acestei uniri și de marii ei luceaferi cari au predicat și propagat luminarea românismului!

Dar termin cu credința că aceasta primă biserică unită, în capitala Regatului român, va fi de bun auguriu pentru credința română și națiunea română; va fi pentru noi ceea-ce a fost sora ei mai mare din Alba-Iulia și apoi mănăstirea Blajului, născute și ocrotite de biserica mamă a sântului Petru din Roma.

I. P. Delarupe.

Adunarea reuniunii învățătorilor.

— Raport special. —

Adunatu-s'au și în anul acesta, ca în tot anul — învățătorii din cuprinsul arhidiecezei gr-cat. spre a-și discuta nevoile, spre a-și găsi noi îndrumări spre năzuințele cără care străduesc. S'au adunat, cuprinși de adevărul bătrân ca lumea, că numai în unire stă puterea, cuprinși de adevărul vremilor nouă, că la temelia ori cărei acțiuni stă agitația, însuflețirea tuturor spre ținta, spre idealul comun.

Vremile is schimbate — precum ne spun bătrânii cu atâta jale în suflet — și împrejurările pretind, ca cei ce stau nemijlocit în fruntea, în apropierea sufletului poporului să-și cumpănească ori ce faptă; pretind mai departe statorirea și înțelegerea țintei spre care ne străduim; căci din ținta aceasta bine determinată pornește fapta bună și izvorește însuflețirea și energia de lucru a luptătorilor.

Aceste sunt adevărurile care încheagă oamenii din acelaș ogor împreună și acestea au determinat și înființarea reuniunii învățătorilor din Arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș și a determinat frumoasa adunare din ziua de azi. S'au adunat la 80 de învățători. Învățătoare — afară de Blaj — n'a fost numai una.

Adunarea s'a ținut în sala de gimnastică a gimnasului sub conducerea presidentului Ioan F. Negruțiu. A fost de față Eselenția Sa P. Sf. Domn Arhiepiscop Mihályi, inspectorul școlastic regesc Nehéz, mai mulți domni profesori dela gimnaziu: Dr. Ioan Sâmpălean, Dr. Rațiu, Precup, Ciura, Fodor etc. și alumnii seminarului Bunei-Vestiri. Făcea o bună impresie participarea cât mai multă a publicului din Blaj, ales a inspectorului arhidiecezan, așa însă a dat anză la comentarii.

Adunarea o deschide dl president Negruțiu, prin o vorbire cumpănită — în glas de apostol — și plină de drepte adevăruri. E vie — spune domnia sa — și va rămănea încă multă vreme vie serbarea de astă vară dintre aceste ziduri. Noi nu vom uita

mărețele învățături primite aci. Au fost sfaturi și învățături vecinice, pe cari noi învățătorii trebuie să le răsădim în sufletele celor de pe acasă. Numai dacă vom ținea aceste învățături, numai dacă vom ținea la biserică și școală vom ajunge și noi neam cult.

Chestia școlii e chestie vitală și nu se poate rezolvi afară de biserică. Prin scoaterea ei de sub jurisdicția bisericii, ne-am renega trecutul nostru istoric, dar trebuie să mulțumim lui Dumnezeu și să nădăjduim, că nu se vor ivi năzuinți de acestea. Micile licăriri sunt focuri de paie.

Mă gândesc cu jale la micile frecări dintre preoți și învățători. Acestea sunt rele și noi trebuie să ne dăm seama și să le evităm.

Nouă ne trebuie să ne jertfim tot focul inimii și să facem, ca oamenii să ție la școală iar băleții s'o îndrăgiască. Școala să fie un focular a tot ceea ce e bun și frumos, să fie grădina credinței și a nădejzii. Trebuie să ne dăm seama, că cultura e razimul unui neam și astfel să ne facem datoria față de ea.

Noi știm, cu toții, că starea și poziția noastră așteaptă îmbunătățiri. Inceputul s'a făcut și să nădăjduim, că vor veni vremuri, când năzuințele noastre vor fi recunoscute. Ne-am intrunit să discutăm interesul și nevoile noastre. Pentru comitet delegațiile reuniunilor sușori vor servi, ca indemn în munca noastră culturală.

Iși ține — dl prezident — de plăcută datorință spre a mulțumi Eselenției Sale, pentru participarea, interesul și dragostea ce o arată față de școala românească și salută mai departe pe toți veniții și pe toți oaspeții.

Constatarea membrilor prezenți, se amână pe sfârșitul ședinței.

La punct 4 raportul secretarului despre activitatea Reuniunii în anul 1910/11 nu se mai cetește fiindcă este publicat în „Foaia școlastică” nr. 17 pag. 518—543, fără să fac numai câteva observări; să se anunțe cei prezenți și absenți dela adunări, să se anuleze hotărârea tractului Cojocna, de a se separa învățătorii de cără preoți și să nu se folosească bani fără aprobarea budgetului, altcum se dau toate spre studiere comisiilor. Se relevează propunerile, cari se desbat la sfârșitul ședinței.

Dl Șerban Șerban — luând cuvânt — din partea reuniunii învățătorilor dela Hațeg salută adunarea generală și roagă pe Dumnezeu să trimită darul său asupra noastră.

Urmează însemnata și instructiva conferință a dlui prof. Dr. I. Rațiu: *Despre învățătorii noștri în trecut și prezent.* Va apărea în „Foaia școlastică”. Conferința e ascultată cu mult interes.

Istoria învățământului nostru primar — începe domnia sa — e învăluită încă în ne-

gura trecutului. Documentele is puține și din vreme mai târzie, celea mai multe din zilele noastre. Totuși celea câte sunt să le cuprindem laolaltă și să vedem pe vechii învățători. Ce comori de cheltuit au avut cei vechi și ce, cei de azi, lipsa unei istorii a școlilor poporali se simte tot mai mult.

La Unguri — pe baza documentelor vechi — d. Békefy — fost prof. universitar de present abate în Zircz — a scris, în două opuri, istoria școalelor primare și capitulare, până la 1540.

Și la noi poate și trebuie să se facă, mai ales acum când să publică tot mai multe documente vechi, scrisori, inscripții, despre strădaniile părinților noștri umili, dar statornici în credință și stăruitori în munca lor pentru progres și câștigarea de bogății. D. Iorga pe terenul acesta face minuni și s'ar putea, ca azi-mâne, să vină tot Domnia-sa, care ne cunoaște atât de bine și să ne facă aceasta istorie a școalelor poporale.

Cei dintâi învățători au fost preoții și diecii, cari învățau pela casele lor, pe cei adunați, scrisul și cetitul. Mai apoi au urmat călugării de pela vlădicie și cei resfirați pela mănăstirile răslețe, cari propuneau și învățau Psaltirea, Ciaslovul, Scriptura etc. Totul era la minimul posibil, dar în aceeași vreme dăm și de dascăli luminați, cum de pildă Zacam Efrem dascăl de dascălie din Sebeș pe care-l găsim în prologul Paliei dela 1582. Magistrul școlii de pela 1657 de S. Lorántfy, vorbea bine românește, ungurește și latinește. Pela 1662 era aici M. Silvași, om eșit din școlile reformate. La școala diu Scheii Brașovului încă găsim oameni vrednici de amintire. La 1675 I. Corbea tatăl poetului Teodor Corbea, a tradus Psaltirea în versuri, a compus cel mai vechiu dicționar latin-român. A fost și cancelarul lui Petru cel Mare.

Pela 1731 funcționa Petru Șoanul despre care cetim în istoria bisericii Scheilor al lui Radu Tempea că „a început a face tipografie”. El a tipărit cel dintâiu călindar, din isvod sârbesc. În el a adaus și zodiul. „Călindar acum întâiu românește așezat, de pe cel sârbesc pe limba românească într'o sută de ani să slugească”.

Fr. Fasching în Nova Dacia (1747) spune, că la sf. Nicolae, oameni mari și înșurăței venea să învețe a scrie și ceti. Numai în Elveția mai găsim astfel de cazuri.

Dascăl vestit e Vasile diacon Loga din Grediște lângă Verșeț. La indemnul lui pe la 1736 s'au așezat aici vre-o 50 de familii rom. și le-a fost el dascăl. El se pricepea și la măestria zugrăvitului și a învățat și pe alții, ca pe fiul său George, Raicu din Vârșeț, Petru din Timișoară. La 1740 Ion Sârbu din Ardiova tractul Clujului scrie o Evanghelie cu rar simț de artă grafică și decorativă. În aceste clipe — zice autorul — mințea îmi sboară la învățătorul, care l-a învățat meșteșugul acesta.

NEUMANN M.

furnisor al curții și camerei ces. reg.
în KOLOZSVAR, Mátyáskirálytér 14.

Mare asortiment în veșminte bărbătești, de copii și fetițe!

Prețurent ilustrat gratis și franco.

În săbătorul dela 1739 (25 Martie) se hotărăște, ca dascălii să fie scutiți asemenea popilor. — Pe la 1754 se deschid școlile Blajului dar pentru aceea învățătorii noștri tot n'au o pregătire mai sistematică.

Învățătorii se recrutau de unde se puteau.

Disertația dlui prof. Raț, a fost viu aplaudată și dsa a fost călduros felicitat pentru sirguinta, cu care descopere pagini uitate din trecutul neamului nostru.

(va urmă)

Noutăți.

Tricolorul și portul țărănesc. Când cu goana nebună după tricolor, o femeie din Bistra a fost pedepsită pentru o pantalică tricoloră ce avea în cosițe. Apelând sentința la vicecomite, acesta a nimicit sentința pretorului, a scos pe femeie de sub acuza de transgresiune, pe motivul, că „colorile articlilor de îmbrăcăminte, numai în acel caz pot fi socotite de atari, a căror port e oprit, dacă acelea se poartă cu scop de demonstrare, — în cazul de față încă scopul de demonstrare n-a fost dovedit cu nimic, și purtarea pantlicii în păr nu poate fi socotită, ca faptă, ce are să fie pedepsită.“

Această hotărâre cuminte a vicecomitetului comitatului Turda Arieș are nr 312—1911 și e datată din 29 Iuliu 1911 ar putea să o imiteze toți pe cari îi mai năcăjesc gâr-găunii demonstrațiilor cu tricolorul, care a trecut în toate lucrările de mână ale femeilor noastre.

Incendiu în Roma. Miercuri s'a iscat un îngrozitor incendiu în biserica Sfintei Maria din Roma. Flăcări uriașe se înălțau în sus, răspândind în jur o căldură înădușitoare. Au ars toate scumpeturile din sânul bisericii, chiar și minunatul tablou alui Bellini, care înfățișa pe Madona cu micuțul Isus pe brațe.

Manual aprobat. Înaltul minister de culte a aprobat sub numărul 122,832/1911. Cartea *»Poetică și legendar poetic«* de profesorii dr. Ioan Rațiu și Alexandru Ciura, pentru școlile medii și institutele pedagogice cu limba de propunere română.

Gazul dela Șarmășel. Primim următoarea scrisoare dată în Șarmășel la 29 Octomvrie 1911. Astăzi la 4 ore și 30 m. dimineața a explodat gazul dela Șarmășel. Signalul a fost o sguduitură puternică ca de tun. Gazul explodat, s'a aprins la depărtare cam de 300 m. dela fântâna principală, unde a fost închis și arde cu flăcări puternice în estensiune de 100 m. Casa grijitorului de câmp a ars, asemenea și el; soția lui și o copilă încă au ars, dar nu au murit încă; ia ars bietului om toate bucatele, nutrețul, 2 vaci și 4 porci. Locul unde a explodat gazul, în estensiune cam de 1 k. m. □ s'a ridicat la 10 metri. Comunicațiunea cu trenul e întreruptă, fiind și drumul de fer stricat. Pe la 10 ore a. m. a sosit o comisiune de ingineri dela Cluj cu automobilul. Vor face încercări să destupe fântâna principală în nădejde că gazul să va retrage la matcă și așa va înceta arderea.

Adunare poporală. La 5 Noemvrie n. aderenții partidului național vor ținea adunare poporală în *Bănat-Comloș* cu programul îndatinat. — La 8 Nov. se va ținea o altă adunare poporală în *Șimleu*.

Alcoolul are mereu victime. O sângeroasă tragedie familiară s's petrecut mai nou în Seghedin. Meseriașul Mihail Iong, un bărbat de 30 ani, Duminecă des de dimineață s'a infundat în o crișmă mai retrasă; până seara le-a colindat pe toate. Apoi s'a tras spre casă. Aici în delirul beției descărcă un glonte asupra soției sale iar unul asupra sa. Ambii au căzut morți la pământ. Doi copii mititei au rămas în urma lor pe drumuri. Iată afurisenia alcoolului.

Concertul Corfescu în Reghin. Ni-se scrie, că concertul dlui N. Corfescu și dna Corfescu dat în Reghin la 23 Octomvrie a avut un succes desăvârșit — ca producțiune. Bucățile de Mureșianu, Wagner, Schuman, Verdi etc. au mulțumit și urechile mai pricepătoare a elitei săsești din localitate, care s'a prezentat în număa deosebit de frumos. Bucățile populare, între cari și „Moțul la țară“, au fost cântate de dna Corfescu cu atâta claritate și dulceață, cât în vezi nu vor uita-o *pușinii* românii, cari au ținut să se achite la acest rar prilej de o datorie culturală-națională. Seuză cu prețurile mari nu va prinde în fața programului bogat de peste 15 puncte. Și fiind ziua târgului totodată, ba și congres eparhial și sinod preșesc la gr.-catolicii, cheltueala cu drumul încă nu poate veni în socoteală. Dar atunci la ce să imputăm, că și din intelectualii din Reghin au lipsit câțiva, iar meseriașii mai toți? Și din preoții și învățătorii români ai ambelor confesiuni nu s'au găsit față mai mult de *cincisprezece* — unii firește cu familiile!... Întreg publicul n'a trecut de 200 persoane!... Să fi fost cauza și spedarea prea întârziată a invitațiilor? Să fie, și nu poate număra decât la cei mai depărtați. Nemijlocitul jur și localitatea încă puteau da co tingentul de 300—400. Poate vor învăța unii și din rușinea aceasta a face altădată mai întinsă propagandă, ales când e vorba de onoarea noastră națională, nu locală!... D. și d-na Corfescu sigur vor fi dus, în schimbul micului sprigin, suvenirul marei dragoste, cu care i-au îmbrățișat cei de față, încingându-să după concert o veselie animată și drăguță până târziu, la zi. *Binevoiturul*.

Moară artificială românească. Cetim în „Tovărășia“: Banca „Agricolă“ din Hunedoara, și-a zidit în Hunedoara o moară artificială, mânăta cu motor de gaz sugativ de 35 puteri de cai și provăzută cu 3 site, două valțuri și 2 petri de 42, în cel mai modern arangement. Această moară pusă în legătură cu magazinele de bucate, bine asortate ale băncii, pe lângă măcinășul simplu și pe site, ce-l face pentru vamă — produce din bucate prima — cele mai bune făini comerciale atât de grâu cât și de cucuruz și orz. Făina de grâu e împărțită în trei sorte: făina prima însemnată cu litera P. Făina pentru pâne albă, însemnată cu litera A. și făina pentru pâne de casă, însemnată cu literă B. Atât făina cât și tărițele sunt de o calitate superioară, fiind-că nu s'au scot din ea 8—9 sorte, ca la morile mari de negoț. Făina de cucuruz s'au poate căpăta cernută ori necernută. Făina de orz e anume măcinată pentru îngrășarea porcilor și a vitelor. Toate făinile se vând și s'au trimit

ori-unde — în mare și mic și anume în saci plumbați de câte 50 și 75 grame. Pentru preturi și condiții să se scrie la banca „Agricolă“ în Hunedoara—Vajdahunyad.

Stațiunea de cantor-învățător gr.-cat.

din Budincz (Budint), în dieceza Lu-goșului, protopopiatul Buziașului, comitatul Temes, — cu 1 Noemvrie n. a. c. devine vacantă.

Venitele:

1. Dela înaltul Erar ca Patron 210 cor.
2. Dela comuna bis. 250 cor.
3. 10 m.³ lemne de foc 40 cor.
4. Ajutor de stat 500 cor. (Eventuale cuincuenale).
5. Cuartir în edificiul școlii, frumos, din 2 odăi, culină, cămară și grajd, pentru cari se reține censul de 84 cor. ce separat de venite, îl solvește Patronul.

6. Grădină de legume.

Acest post de cantor-învățător e unul dintre cele mai de frunte din dieceza. E a se complini de urgență. Doritorii de a-l obține vor avea să se prezinte în persoană nesmintit în o zi de Duminecă ori sârbătoare mai apropiată, înaintea purtătorului oficiului parohial gr. cat. din Budint, cu toate documentele sale. Oficiul parohial dintre recurenți va propune și va sprijini la forurile bis. competente pe cel aflat mai corespunzător, pentru a fi denumit.

Vor fi preferiți învățătorii, cari pe lângă purtare morală exemplară au și praxă și sunt încă necăsătoriți. Pot recurge învățătorii și din Arhidieceză ori altă dieceză a provinciei metropolitane.

Budincz la 25 Octomvrie n. 1911.

Gara: Topoly (Topolovecz).

Emiliu V. Degan.

adm. paroh. gr. cat.

președintele senatului școl.

(96) 2—3

Posta Redacțiunii.

R. R. S. Nagyviszág. S'a îndreptat. Cruciații nu apar în broșură. Cu nrul trecut s'a sfârșit.

Va apărea în curând:

Calendarul „Unirii“

pe anul 1912, care va cuprinde afară de alți articoli de cuprins literar și economic toate momentele și fazele vrednice de eternizat dela marile serbări național-culturale de azi vară dela Blaj. Calendarul va avea și număroase ilustrațiuni și în forma aceasta va fi de sigur o carte foarte practică.

Prețul 70 fil.

Comande se pot face de pe acum la redacția „Unirii“ sau „Tipografia seminarială“.

Partea Literară.

Cavalerii întunerecului.

După G. Schultz.

(Continuare și fine).

— Când a și trăit numai Bacon Rager? Așa-i că a murit pe la 1292? Hm, hm, așa-dar și pe atunci erau călugări moderni? Aceasta încă n'am știut-o. Încă ceva. Așa-i mă rog, că primul care a propagat ideea heliocentrică n'a fost Galilei?

— Nu nu, ci Kopernicus.

— Iarăși preot? Ci spun că nici canonicul acesta nu ar fi fost chiar primul, căci deja o sută de ani înaintea lui propaga tot același lucru și episcopul din Regensburg; Regiomontanus?

— Se poate!

— Încă puțină răbdare, domnule profesor! Oare de ce se numește epoca aceea, în care știința, artele și literatura și-au luat un avânt atât de mare, epoca de aur al lui Leo al X-lea.

— Pentru-ce? Pentru-că Leo al X-lea era un adevărat patron al bărbaților de știință, al artiștilor și al literaților.

— Dar cum se poate, căci după-cum știu eu, Leo al X-lea a fost papă?

— Domnule, eu după-cum observ, d-ta numai de aceea ai venit, ca...

— Pentru unele lămuriri, domnule profesor. Nu pot înfiera pe bieții preoți cu timbrul paupertății intelectuale, până-ce mă frământă gândurile aceste și nu le pot da un răspuns decisiv. Pot continua cu întrebările domnule profesor?

— Poți.

— E drept, că prima școală poporală a înființat-o Ioan de la Salle?

— Da, francezul de la Salle.

— Preotul de la Salle? Sfântul?

— Da, preotul.

— Și că chestia surdo-muților prima-oară a îmbrățișat-o spaniolul Pedro de Ponce, iar după el de l'Epée?

— De fapt de Ponce, iar după el de l'Epée.

— Călugărul de Ponce și preotul de l'Epée? Curios lucru. Așa dar nu a fost destul că Berthold Schwartz, călugărul inventează prăvălia de pușcă, un călugăr bavarez pictura sticlei, iezuitul Gavaliere polychromia, iezuitul Secchi, analiza spectrală?

— Domnule, dacă numai de aceea ai venit, ca se mă contrariezi... o mie de trăznete și fulgere!

— O! nici decum, domnule profesor! Dar e drept! Parafulgerul într-adevăr, nu l'a aflat nici Franklin, căci Procop Divisch! Un preot premonstrez, pregătea parafulgera deja pe la 1754. Așa am citit în lexiconul lui Kirschner.

— După-cum se vede, limba d-tale nu se ostenește iată.

— Ad vocem! Cel mai mare filolog al epocii noastre, așa-i că a fost cardinalul Mezzofanti?

— Faptul acesta încă nu exclude posibilitatea, ca el să nu fi fost conservativ.

— Cel mai conservativ, dintre toți oamenii, la tot cazul a fost cardinalul Mai,

cel mai mare paleograf al veacului al XIX-lea. El a descoperit lumii științifice tainele palimpsestelor.

— Bine bine domnule! De aici unde vrei să mergi?

— Unde? în ce direcție? aceasta trebuie s'o întreb dela Flavio Gioja, care a adus în uz compasul, cam pe la anul 1300. Dar și acesta a fost preot.

— Griji, că te vei aprinde în mânia aceea, atât de mare!

— Mă voi aprinde? Apoi în contra focului se poate folosi cu succes sigur pompa. Prima pompă au pregătit-o preoții cisterciți —, iar capușinii din Pariz, au fost pompierii orașului până'n veacul al XVII-lea.

— De n'ai vorbi așa de frumos, te-ai da afară.

— Serios, domnule profesor! Unde? Doar sus spre bolta albastră, căci parecă ai fi destul de musculos pentru așa ceva? Atunci îmi vine în minte balonul. Primul balon l-a inventat călugărul Berthold Gusmae, cam cu vre-o 60 de ani înaintea lui Montgolfieri, care s'a și urcat în aer în 1720, în curtea regească din Portugalia, în fața unui public numeros!

— Domnul profesor își șterge ochelarii? Și aceasta e invențiunea preoților. Au fost inventați de călugărul dominican Alexandru Spina, în veacul al XIII-lea. Ce afacere așa urgentă are domnul profesor, de privește orologiul? Și acela e invențiune preoțească! Primul orologiu l-a compus Cassidorius, renumitul scriitor bisericesc; Gerbert, viitorul papă Silvestru al II-lea, a perfecționat invențiunea aceasta. Primul orologiu astronomic l-a inventat călugărul Richard Wallisfort, la 1316. Văd domnule profesor, că vă sunt spre povară. Merg îndată. Afară ard deja lampile cu gaz. D-ta poate ști că gazul e inventat de iezuiți, de oamenii aceia, prietini ai întunerecului. Prima luminare cu gaz s'a făcut în Stonyhorst, din Anglia. Prima societate pentru o fabrică de gaz a înființat-o iezuitul Duan, la 1815 în Preston. Mă recomand domnule profesor! Scuză... Uite... D-ta ai și bicicletă. Aparatul acesta l-a inventat preotul Pianton, care mergea pe bicicletă deja pe la 1845. Seara bună... Dar știți, eu n'am liniște, până nu aflu adevărul. O isbitură de ușă încheie conversația.

Aurel Nan.

La chestia unirii.

În nrul 12—13 a „Revistei teologice“ din Sibiu un anonim (semnat M.) luând act despre apariția broșurei mele „Glasul unirii“, a cărei citire zice, că i-a smuls un zimbet de durere, ajunge la concluzia că „cererea de a ne uni cu biserica Romei pe motiv, că la începutul ființării noastre ca popor am atârnat de aceasta, e deadreptul eronată, ca una care nu ține seamă de enorma deosebire“ dintre biserica apuseană de înainte de veacul XI și cea de astăzi. În timp ce noi, răzâmați pe înalte auctorități dogmatice susținem, că nu este nici o deosebire esențială între vechea biserică apuseană și cea de astăzi, ne-ar plăcea să ne lămurască respectivul savant-teolog M. în ce ar sta această enormă deosebire și pe auctoritatea cărui magisteriu neunit și infalibil își poate

sprijini punctul său de vedere? Anonimul M. însă nu e capabil de a ne lămurii, căci singura auctoritate infalibilă a neuniților, conciliul ecumenic al tuturor episcopilor neuniți dela schizmă încoace nu s'a mai conchemat, și așa timp de 8 veacuri în biserică neunită nu s'a mai deprins magisteriul suprem, ca e să le dea îndreptar sigur în chestia unirii bisericilor.

De aici provine, că în teologia neunită cu privire la această chestie este adevărată anarhie și contradicere de păreri! Astfel pe când Foție constata 10 novațiuni în sânul bisericii romane, Cerularie 22, Niceta Seidul 32, orientalii veacului XIII, cam 70, iar Nil din veacul XIV, nenumărate (Hergenröther, t. III. cartea 10, cap. 9. p. 820) pe atunci Antim VI. în răspunsul dat papei Piu IX. coboară numărul novațiunilor romane la 12, iar Antim VII. în răspunsul dat în anul 1895 papei Leo XIII. află 10 novațiuni, lăpădarea cărora ar fi condiția sine qua non a unirii bisericilor.

Anonimul M. dela „Revista teologică“ se instrăinează de gândul reînnoirii românilor în sânul bisericii strămoșești pentru niște pretense enorme deosebiri dintre biserică romană veche și cea de astăzi, deosebiri, cari în cazul reunirii ar aduce cu sine jertfirea adevărului evanghelic. Își închipuie oare dl M. ceva deosebiri dogmatice? Noi nu știm! Atâta însă știm, că în timp ce părintele Bălan, și alți mulți teologi de azi ai bisericii neunite pretind ca condiție esențială a reunirii: abandonarea dogmei despre primatul papal, despre „filioque“ etc., în acelaș timp aceeaș biserică neunită într'un organ al său bisericesc, în „Biserica și Școala“ din Arad (Nr. 16 din 19 9) declară că nu punctul dogmatic este acel punct de vedere, pe baza căruia bisericile s'ar putea reuni, și că „nu pe baze dogmatice, nici îmbrățișare la centrul unității catolice, dar nici chiar prin afilierea cu sau fără deosebire de trei sau patru puncte, ori fără puncte... se poate rezolva unirea bisericilor noastre“.

Și, nota bene, acest articol din „Biserica și școala“ chiar și teologi de talia părintelui Nicolae Bălan l-au aprobat, susținând, că prin acest articol mi-s'a dat „îndemn de îndreptare“ (Cf. Nic. Bălan: În chestia reunirii bisericilor, Sibiu, 1909. pag. 13.)

Acum poftim și te orientează în chestia unirii bisericilor!

Ce să mai zici apoi dacă vezi, că biserică neunită pretinde dela latini, ca o condiție sine qua non a unirii, nu numai abrogarea unor puncte dogmatice, ci chiar și a unor obiceiuri curat rituale ca botezul prin stropire, azima, cuminerea laicilor sub o specie, etc., cari datini nu ating respective nu vatămă credința și unitatea bisericii. (Cf. Enciclica patriarhului Antim VII. din 1895); și patriarhul Antim VII. cu cei 12 episcopi subscriși la enciclica anului 1895 pretind hotărît abrogarea acestor obiceiuri, deși deja Foție spunea (Epist. III. §. 6.), că datinile rituale particulare ale latinilor nu vatămă unitatea bisericii.

Biserica neunită prin această purtare a ei dovedește, că nu are la inimă unirea bisericilor.

Dacă biserică neunită ar dori sincer unitatea bisericilor, s'ar conforma regulei stabilite de marele exeget și mitropolit al bisericii neunite, Teofilact, carele în răspunsul ce l-a dat cuiva despre acele în ce sunt

acuzați latinii (προκαλιὰ τινὶ τῶν αὐτῶ ὁμιλητῶν περὶ ὧν ἐκα λούονται Λατίνοι) declară, cã numai deosebiriile dogmatice se pot considera de piedeci a unirii și cã mulți dintre greci sunt a se muștra, fiindcã lãșându-se a fi conduși mai mult de un zel purces din neștiință, și de o oarbă iubire de sine, sfășie trupul lui Hristos.

Mai ales recomandăm fraților neuniți citirea capetelor 16—18 a acestei scrieri în care Teofilact mai aspru condamnă meastâmpărul grecilor, decât preținsele deosebiri ale latinilor, și zice, cã și latinii dacã ar vrea ar putea afla destule motive pentru a se feri de greci.

Intrebăm biserica neunită, ce motive are de a se feri de biserica romană? Dar mai ales întrebăm pe frații români neuniți, ce motive au de a se înstrăina de biserica strămoșească, de biserica romană? Dacă biserica română a pufut în unire cu Roma pe vremea marilor pãpi, cu Leo marele, Grigorie marele etc. despre cari înșiși frații neuniți recunosc, cã au fost zeleși propagatori ai primatului iurisdicțional al papei peste întreagă biserica (cf. Eusebie Popovici, Ist. bis. București, 1900, vol. I. pag. 439, 440, 556), întrebăm de ce sã nu fie oare posibilă această unire astăzi sub papii propagatori ai aceluiaș primat?

Episcopii de odinioară a Daciei ca Gaudenție și Protogen, în sinodul de Sardica (Sofia de astăzi) în anul 347, zelează pentru primația papală, și ce rușine, cã astăzi strănepoții romanilor vechei Daciei, se lapadă de credința părinților lor!

Iar episcopii Iliricului în sesiunea a a II-a a sinodului de Roma ținut sub Bonifaciu II. astfel se exprimă prin graiul procuratorului lor episcopul Teodosie:

„Pentru cã e constat, cã deși Scaunul Apostolic își eluptă pe dreptul Primatul Bisericilor din toată lumea și cã la el singur trebuie sã se apeleze de pretutindenea în cãuze bisericesti, totuș venerabilii Pontifici Scaunului vostru în mod special și-au revindecat ocãrmuirea bisericilor Iliricului (cf. Baronius-Paggi, a. 531, n. 3.)

Iată cum recunosc episcopii Iliricului nu numai puterea patriarhală a papei peste români, ci totodată și primația papală peste întreagă biserica!

Aceiași episcopi în anul 531, contra încercărilor de a-i supune patriarhului constantinopolitan, protestează și sã tânguiesc lã papa Bonifaciu II. zicând:

„Cãci siliința lor (a grecilor) este, ca sa ne supună pe noi nenorociții sub Biserica cetății imperiale. Pentru cari toate tânguindu-ne ziua și noaptea, vãrsãm lacrimi Domnului Hristos și ne rugãm pentru bătrânețele noastre, sã nu suferiți sã fim dați în mâinile lor“. (Loc. cit.)

Iată manifestarea celei mai sincere legături de dragoste și supunere a strămoșilor noștri față de maica Roma cea bătrână.

Așa se știau alipi strămoșii noștri de biserica romană! Și ne doare, când vedem, cã strănepoții lor de astăzi, nu o mai recunosc!

Atãta am avut deocãmdatã de spus anonimului M. defã „Revista teologică“ în legăturã cu reflexiile sale asupra broșurei „Glasul unirii“. Și încã ceva:

Broșura „Glasul unirii“ nu s'a scris pentru a completa opera începutã de mine în anul 1908, nici pentru a elucida și la-

turea istoricã a chestiei unirii, și nici chiar spre a servi broșura ca „un fel de instrucție pe seama fraților greco-catolici, învățându-i ce au sã creadã din punct de vedere istoric cu privire la biserica în care se închinã“ cum crede anonimul M.

Doar acolo sunt operele marelui Bunea din cari de mult au învățat uniții ce au sã creadã din punct de vedere istoric despre biserica în care se închinã, și în cari e elucidatã laturea istoricã a chestiei unirii!

Ci broșura mea s'a scris numai pentru poporul român unit dela sate, și încã din motivul, ca sã contrabalãnzeze în sânul credincioșilor noștri acțiunea aceea a preoțimii române neunite din aceste părți bãnățene, de a înjosi la tot pasul biserica noastră cu fraze ca acelea cã *exclusiv* biserica neunită e biserica românească și strămoșească, și cã cel ce trece la unire, se lapadă de legea strămoșească. Și de astãdatã s'a dovedit actualitatea astorfel de broșuri prin faptul, cã timp de o lună dela apariție mi s'au trecut 500 exemplare din „Glasul unirii“ exclusiv printre poporul dela sate.

Cel-ce cunoaște împrejurările vitrege confesionale între cari trăim noi românii uniți din Bãnat va zice, cã da, suntem îndreptățiți, ba între împrejurările noastre chiar datori, sã vestim azi mai mult ca orișicând contra calumniaților din jur, faptul cã nu biserica slavo-bizantină e biserica noastră străbună, cum afirmã mai deunãzi d. Gh. Tulbure în Revista teologică (nr. 5 din 1911 pag. 154) nici biserica română neunită, ci biserica română unită cu Roma de înainte de veacul X-leã!

Virgil Pop.

Posta Administrațiunii.

Am primit și chitãm abonamentul dela: *Racovița* (p. Buzias) pe 1911. — *Boinești* pe 1911 sem. 1-iu. — *Rév* până în 1/2 1912. — Ofic. paroh. *Nãsdud* pe 1911 sem. 2-lea. Gr. C. *Sãbãoani* (Moldova) pe 1911 pãtrarul ultim. — *Fãluszlatina* pe 1911. — *Lãpușul rom.* (I. N.) pe 1911 pãtrarul ultim. — *Dr. I. N. Gherla* pe 1911 pãtrarul ultim. Numãrul cãrut Vi s'a trimis. — *Bãrlãfalu* până la finea lui Martie 1912. — *Alsó-Bogáta* până la capetul anului 1911. — *Kozmaalmás* pe 1910 și din 1911 pe sem. prim. În restanță mai rămãne sem. 2-lea din an. curente 1911. Plãtirea de 30 cor. din 1/2 1910 s'a socotit la anii 1907 sem. 2-lea, 1908 și 1909 până în capet. Chitarea am fãcut-o și atunci în Posta adm. — *Grid* pe 1911 întreg. — *Kápolnok-Monostor* pe 1909 și 1910 sem. 1-iu.

BIBLIOGRAFIE.

A apãrut:

Carte de cãntece întocmitã pe baza pedagogicã și în conformitate cu planul de învățãmânt din 1911 pentru școlile primare, de profesorul de muzicã dela seminarul „Andreian“ din Sibiu, T. Popovici. Cuprinde peste 80 cãntece alese din comoara muzicalã naționalã și arãnjate cu deosebitã îngrijire și e aprobatã ca manual didactic de Preaven. Consistor arhiepiscopesc. Partea I. cuprinde cãntece în 1 și 2 voci, pentru clasele I—IV; prețul e 60 fil. Partea II. cuprinde cãntece în 2 și 3 voci, pentru clasele V—VI; prețul e 1 cor. Porto 10 fileri. La comãnde de peste 10 exemplare se dã rabatul cuvenit.

Cartea poate fi folositã cu succes și în gimnazii și școale reale inferioare, în școale civile și preparandii. Se poate comãnda la: Librãria Semin. din Blaj.

Contabilitatea la societãți colective, comandite și la societãțile pe acțiuni, de I. C. Panțu, profesor la școala superioarã de comerț din Brașov. O broșurã de 70 pagini, octav mare. Se recomandã bãncilor noastre, funcționarilor și tuturor, cari au legãturi cu bãncile: preoților și învățãtorilor pentru a-și procura aceastã broșurã folositoare cu prețul de cor. 1.20, dela Librãria Seminarialã Blaj. Cuprinsul este urmãtorul: *Introducere*. I. Societãțile colective cu exemple practice pentru esplicãri asupra împãrtirii profitului. II. Societãțile în comanditã. III. *Societãțile anonime sau pe acțiuni*. 1. Considerãții generale. Infiațarea societãții și amãnunte despre acțiuni. Infiațarea de fonduri. Spese de fondare. Imprumuturi. 2. Contabilizarea la infiațarea societãților pe acțiuni. Contabilizarea pentru încassarea capitalului de-odatã și în rate. Încheierea anualã a registrilor, cu exemple. Distribuirea profitului și contabilizare hotãririilor adunãrii generale. Împãrtirea dividendelor, a tantiemelor și trecerea acestora în registre. Contabilizarea fondului de rezervã. Infiațarea altor fonduri. Contabilizarea la o nouã emisiune de acțiuni al pari și peste pari. Emisiunea obligațiunilor cu prioritate și contabilizarea acestora. Emisiunea scrisorilor fonciare. IV. Societãțile comandite pe acțiuni.

Em Elefterescu: *Necesitatea religiunii pentru omenire*, ediția II. revãzută și adaogitã prețul 50 b.

Mãngãierea creștinului. Am onoarea a aduce la cunoștința Veneratului Cler român, cã din cartea de rugãciuni, ce poartã titlul de mai sus, nu mai am decãt trei feluri de legãturi, și anume: a) un exemplar legat acasã în Oradea-mare costã 1 cor., iar cu postã 1 cor. 24 fil.; al unsprezecelea exemplar îi dau gratuit, pentru 10 cor. 76 fileri trimiși cu mandat postal spedez cu exped. rec. 11 exemplare. Spedarea cu rambursã costã mai mult; — b) legãturã în piele de chagrin neagrã cu cruce auritã, cu foi aurite, în toc; un exemplar cu sped. rec. 4 cor. 30 fileri; — c) leg. în imitație de os (albã) cu cruce frumoasã împodobitã cu decorațiune de aur și mãrgãritar și cu picturã de flori artisticã, cu foi aurite și toc, un ex. cu sped. recerutã costã 6 cor. 30 fileri. — Iarã din *Cuvãntãrile bisericesti* dupã oratorul *Massillon*, traduse de subscrisul din tomul I. numai foarte puține exemplare mai am; din tomul II. am destule. Prețul ambelor tomuri cu sped. rec. 6 cor.; prețul tomului I. ori II. deosebit 4 coroane. — Comãnde sunt a se adresã la: Ioan Genț, protopop gr.-cat. în Nagyvárad Sztaroveszky utca nr. 6.

Vatra familiarã. Îndemnuri și sfaturi pentru viața casnicã. Cea mai potrivită carte pentru sãteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasã limbã popularã. E editatã de societatea de lecturã a Clericilor din Seminarul Blajului. Se aflã de vânzare la oricare Librãrie româneascã. Prețul 30 ban.

Goethe: *Hermana și Dorotea*, traducere în hexametri de Maria Baiulescu. Brașov, prețul 85 b.

*

D. Horia Petra-Petrescu: *Publicul nostru și teatrul*, conferință citită în a II. ședință a „Societății pentru fond de teatru român în Blaj la 30 Aug. 1911. Retipărire din „Românul“.

*

Sp. Cegăneanu: *Obiecte bisericesti* din secțiunea ecclésiastică a muzeului național de antichități din București, studiate și descrise, cu ilustrațiuni frumos executate. București 1911.

*

I. Pop Florantin: *Anecdote alese*, ediția II. București 1911 cuprinde afară de anecdotele puțin sărate și trei poeme: „Cântarea neamului“, „Mama Tudora și Moartea lui Decebal“.

*

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I. Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5.40 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela **Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj** cu prețul 9.50 cor.

*

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suctu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5.30

vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5.30

2. Teologia dogmatică Spectală.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea*

Domnului și Grația. fco. 7.30 cor.

vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7.30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1.50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din caselle bisericesti pentru bibliotecii. — Să afle de vânzare la **Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.**

*

Icoane din luptele Bisericii de I. Roșiu, format 16° mare pe 466 pag. Broșare elegantă. — 7 colori. — Prețul 3 coroane; pentru România 3 lei 50 bani. *Intreg venitul e destinat pentru „Mausoleul Bunea“.* Profesorul universitar de ist. bis. dela facultatea teol. din Budapesta a numit traducerea ungurească a „Icoanelor“: „*Lucrare actuală și de mare diligență... plină de cugetări cari de cari mai frumoase... apologie animată... scl. scl.*“

Considerând și scopul pentru care s'a oferit, ar face frumoasă misiune toți cei ce ar desvâli-o în cercuri cât mai largi. După 25 exemplare — unul gratuit. — Se poate procura dela **Librăria Arhidiecezand (Blaj).**

Banii de răscumpărare ai fiecăruia se cîntă public.

*

Strin: *Din sârmana mea grădină*, versuri. Orăștie 1911 pag. 63 prețul 1 cor. Partea cea mai mare sunt poesii religioase, iar în cealaltă se cântă Mania. Autorul mănăiește destul de bine versul, fantasia sa însă nu pare destul de bogată, așa cât pe alocuri e banal.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
Redactor responsabil: **Augustin Gruția**

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor **Obedeanu** reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se afle de vânzare la **Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj.** — Prețul tabloului cor. 1.50 fil.

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, saloane, aranjare completă de hotel, cafele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 6-104 (Központi városháza mellett).

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

==== SIBIU ====

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

==== recomanda ====

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apadacie.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K.	5,003,540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,884,801.12
Starca asigurarilor cu sfârșitul anului 1910	foc	119,839.92
	vieță	11,020,266.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,428,317.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(38-68-?)

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeestilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.